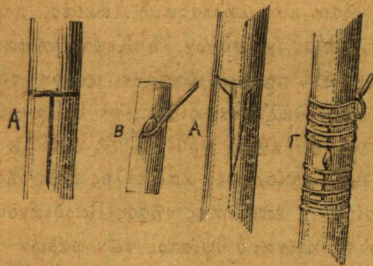


νὰ πᾶχύνηται. Τὸ δέσιμον δὲν πρέπει νὰ εἶνε ὑπερβολικὰ σφιγκτόν, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ παρουσιάζῃ τὴν ἐλαχίστην χαλάρωσιν. Ἡ κορυφὴ τοῦ βλαστοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔγεινεν ὁ ἐνοφθαλμισμὸς πρέπει νὰ ἀποκοπῇ ἄπὸ τῆς ἡμέρας μετὰ τὴν πράξιν ταύτην. Διαρκοῦντος δὲ



τοῦ ἔτους ὁ βλαστὸς αὐτὸς ἐξυκολοῦθεὶ βραχυνόμως βαθμηδὸν μέχρις ἀποστάσεως 10 ἑκατοστομέτρων ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ, τὸν ὁποῖον προσεκολλήσαμεν. Τὸ ἐναπομένον τοῦτο τοῦ βλαστοῦ μέρος ἀποκόπτομεν ὅλως διόλου τὸ προσεχὲς ἔτος. Ὁ ἐκ τοῦ κέντρου προκύπτων νεαρὸς βλαστὸς προσδένεται εἰς τὸν ἄξονα τοῦ βλαστοῦ τῆς τροφῆς ἐν ὅσῳ ἀναπτύσσεται. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν πράξιν τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ ἂν οὗτος ἐπέτυχε, βλέπομεν τὸν μίσχον τοῦ φύλλου τοῦ κέντρου νὰ ἀποσπᾶται αὐτομάτως ἀπὸ τῆς βάσεως αὐτοῦ καὶ νὰ πίπτῃ. Ἐν περιπτώσει δὲ ἀποτυχίας, τὸ φύλλον τοῦτο μακραίνεται εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ καὶ μένει κρεμασμένον. Τότε ἐπαναλαμβάνει τις τὴν πράξιν ἐπὶ ἄλλου σημείου τῆς τροφῆς.

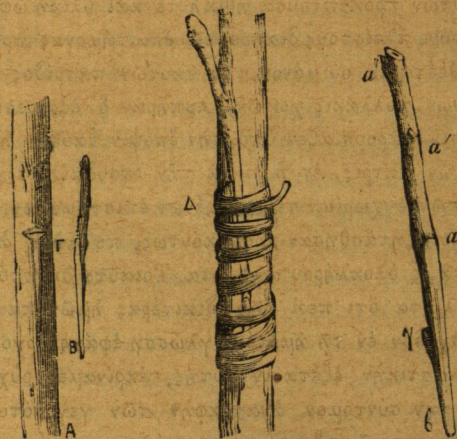
#### Δ'. Τρόπος. — Ἐνοφθαλμισμὸς ἀντεστραμμένους.

Ἡ πράξις αὕτη ἐκτελεῖται ἀπαρἀλλάτως, ὅπως καὶ ἡ ἀμέσως προηγουμένη· ἡ διαφορὰ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ τῆς τροφῆς σχισμὴ ἔχει σχῆμα T ἀντεστραμμένον. Ὁ τρόπος οὗτος ὁ ὁποῖος ἀπαιτεῖ χρόνον περισσώτερον διὰ τὴν ἐκτέλεσιν προτιμᾶται, ὅταν ὁ ἐμβολιασμὸς γίνεται εἰς καιρὸν βροχερὸν ἢ ὅταν οἱ χυμοὶ τῆς τροφῆς εἶνε κατ' ὑπερβολὴν ἄφθονοι καὶ ἐπαπειλοῦσι νὰ πνίξωσιν οὕτως εἰπεῖν τὸ κέντρον.

#### Ε'. Τρόπος. — Ἐγκεντρισμὸς διὰ κλάδου ὑπὸ τὸν φλοιόν.

Τὸν τρόπον τοῦτον μεταχειρίζονται διὰ τὴν ἐλκίαν κατὰ Μάιον. Εἰς τι σημεῖον τῆς τροφῆς A σχίζεται ὁ φλοιὸς κατὰ δύο γραμμὰς ἀποτελοῦσας τὸ σχῆμα T, ὡς προηγουμένως. Ἐπειτα διὰ τῆς γλυφίδος τοῦ ἐγχειριδίου τοῦ ἐμβολιαστοῦ ἀποχωρίζονται ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς μεγάλης γραμμῆς τὰ χεῖλη τοῦ φλοιοῦ Γ. Ἐκεῖ ἐντὸς τοῦ προκύπτοντος χάσματος εἰσάγεται τὸ κέντρον, ἀφ' οὗ ἐτοιμασθῆ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Λαμβάνομεν κλάδον ὑγιᾶ, μονοετῆ καὶ χυμώδη ἐκ τῆς ἡμέρου ἢ ἄλλως ἐκλεκτῆς ἐλαίας. Ἐκ τοῦ κλάδου τούτου κρατοῦμεν τὸ μέσον μέρος μὲ τῆς

σάρκα· ὀφθαλμοῦς. Ἀπὸ τὸ μέσον τοῦ τεμαχίου τούτου καὶ ἀπὸ τὸ σημεῖον, ὅπου εὐρίσκεται εἰς ἕκ τῶν ἐν λόγῳ ὀφθαλμῶν α λεπτύνεται διὰ κοπτεροῦ μαχαίριδιου, τὸ κέντρον πρὸς τὰ κάτω κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε μετὰ τὴν πράξιν ταύτην ἡ τελευταία τομὴ νὰ ἀρχῆται ἀπὸ τὸ μέσον περίπου τοῦ ξυλώδους μέρους



καὶ νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ φλοιοῦ εἰς τὸ ἐλεύθερον κάτω ἄκρον β. Τὸ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λεπτυνθέν μέρος τοῦ κέντρου προσκολλᾶται ἐπὶ τῆς τροφῆς ὑπὸ τὰ χεῖλη τῆς σχισμῆς, τὴν ὁποίαν σχηματίζομεν ὡς εἰπομεν, σχίζοντες κατὰ σχῆμα T τὸν φλοιὸν τῆς τροφῆς εἰς τι αὐτῆς σημεῖον. Ἐπειτα δένομεν Δ. Ἄν ὑπάρχωσι χάσματα ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ κέντρου μετὰ τὴν προσκόλλησιν αὐτοῦ φράσσομεν αὐτὰ δι' ἀλοιφῆς ἐκ πηλοῦ ἢ ἐκ κόλλας, ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας περιεγράψαμεν εἰς ἕν ἐκ τῶν προηγουμένων κεφαλαίων (2).

Προσεχῶς περὶ ἐγκεντρισμοῦ καὶ ἐνοφθαλμισμοῦ τῶν κитρωδῶν φυτῶν.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΧΑΣΙΩΤΗΣ

## Η ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

ΥΠΟ ΦΥΣΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ

—S—M—S—

Γεωγραφικὴ θέσις· ὄρεογραφία· ἡ νῦν κατάστασις τῶν δασῶν.

Δημοσιεύοντες ὅτι συνελέξαμεν ἐκ διαφόρων συγγραμμάτων καὶ ἐξ ἰδίων πληροφοριῶν καὶ ἐρευνῶν περὶ τῆς ἰδιαίτερας πετρίδος ἡμῶν, τῆς νήσου *Kepallhniac*, οὐδόλως νομίζομεν ὅτι ἐγράψαμεν τέλειόν τι, ἢ ἐπιστημονικῶς πρωτότυπον. Τοιαύτην ἀξίωσιν δὲν δικαιολογοῦσιν οὐδ' αἱ ἡμέτεραι γνώσεις, οὐδ' ὁ χρόνος, ὅστις

Σημ. 2) Ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω σχήματα θὰ χρησιμεύωσι καὶ διὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ ἐμβολιασμοῦ τῶν ἄλλων δένδρων, δὲν ἐθεωρήσαμεν ἀπαραίτητον νὰ μεταχειρισθῶμεν εἰκόνας πιστὰς κλάδων ἐλαίας, ἐπαρκεσθέντας εἰς μορφὰς ἀορίστους καὶ γενικάς. Τοῦτο βεβαίως δὲν ἐμποδίζει νὰ ἐννοήσῃ τις τὰς πράξεις τοῦ ἐμβολιασμοῦ.



ὑπολείπεται ἡμῖν ἐξ ἄλλων ἐνασχολήσεων. Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ φυσικὴν ἐν γένει ἔποψιν, ἔχομεν λίαν ἀτελεῖς πληροφορίες, τὸ δὲ μέγιστον μέρος αὐτῆς, τυγχάνει ἔτι ἐπιστημονικῶς ἀγνωστον, παρὰ τὴν διακρουσασαν ἐξηκονταετίαν ἐλευθέρου βίου. Ἡ κατὰ τοὺς νεωτέρους μάλιστα χρόνους μεγίστη πρόοδος τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, καὶ ἡ ἐκ τῆς σπουδῆς αὐτῶν προκύπτουσα ἠθικὴ τε καὶ ὑλικὴ ὠφέλεια, παρῶτρυνε πλείστους διαπρεπεῖς ἐπιστήμονας πρὸς φυσικὴν ἐξέτασιν οὐ μόνον τῆς ἐκυτῶν πατρίδος, ἀλλὰ καὶ ξένων πολλὰκις χωρῶν, λυπηρὰν δ' ἐξαίρεσιν καὶ ἀντίθεσιν παρουσίαζεν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἡ ἔνδοξος ἡμῶν πατρίς, ἐν ἧ παρὰ τὴν σπουδαίαν ἐργασίαν διαπρεπῶν ἐγγχωρίων τε καὶ ξένων ἐπιστημόνων, ὀλίγα μὲν μέρη ἐξητάσθησαν προσηκόντως, πολλὰ δ' ἀπομένουσι τὰ ἐξ ὀλοκλήρου ἀγνωστα. Τοιαῦτα σκεπτόμενοι, καὶ μάλιστα ὅτι περὶ τῆς ἰδιαιτέρας ἡμῶν πατρίδος, οὐδὲν σχεδὸν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ ἐφανή ἔργον πρὸς φυσιογνωστικὴν ἐξέτασιν αὐτῆς, ἐκρίναμεν οὐχὶ ματαίαν τὴν σύντομον ἀναγραφὴν τῶν γεγονότων καὶ τῶν πληροφοριῶν, ἃς ξένοι ἐπιστήμονες παρέσχον περὶ τῆς νήσου προσθέντες ὅτι ἐξ ἰδίας ἐρεύνης ἐγένετο ἡμῖν γνωστόν. Μὴ ἐπιθυμοῦντες δὲ ν' ἀναγράψωμεν τὴν τετριμμένην ἐπίκλησιν εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἀναγνώστου, ὑπομνησάμενοι ὅτι ἡ σύντομος αὕτη διατριβὴ οὐδένα ἐξαίρετικὸν τίτλον φέρει, σκοπὸν δὲ μόνον ἔχει νὰ γνωρίσῃ τὴν πετρώδη πατρίδα ἡμῶν εἰς τοὺς οὐδεμίαν ἔχοντα· ἰδέαν περὶ αὐτῆς.

\* \*

Ἡ Κεφαλληνία, κεῖται ἐν τῷ Ἰονίῳ πελάγει ἀνήκουσα εἰς τὰς νήσους ἐκεῖνας ἀτίνας συμπληροῦσι πρὸς Ν. τὴν νησοσειρὰν τὴν ἐκτεινομένην κατὰ μῆκος τῶν Δαλματικῶν, Ἀθβανικῶν καὶ Ἑλληνικῶν ἀκτῶν καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ ἀκρωτηρίου Λευκάττα, ἀπέχει 5 θηλ. μίλ., ἀπὸ δὲ τῆς Ζακύνθου χωρίζεται διὰ πορθμοῦ πλάτους 8 θηλ. μίλ. κατὰ τὰς καταμετρήσεις τοῦ Ἀγγλου Mansell. Ἐπὶ τῆς ὑδρογείου σφαίρας κατέχει θέσιν μετὰξὺ 380, 3', 43"—380, 28', 33" Β. πλάτους, καὶ 200, 21', 10"—200, 49', 23" Α. μήκους κατὰ τὸν μεσημβρινὸν Greenwich. Τὴν νήσον τινὲς μὲν ἐθεώρησαν στρογγύλην, ἄλλοι δὲ τριγωνικὴν καὶ ὄντως ἂν ἐνωθῆ τὸ πρὸς τὴν Πελοπόννησον ἀκρωτήριον Κάπρος μετὰ τοῦ ἀκρωτηρίου Βιολί, τὸ Δαφνοῦδι μετὰ τοῦ ἀκρωτηρίου Ὀρτολίθια, καὶ τέλος τὸ κοινῶς καλούμενον Ἀκρωτήρι μετὰ τῆς Σκάλας, σχηματίζεται τρίγωνον ἀνισόπλευρον, περιλαμβάνον σύμπασαν σχεδὸν τὴν ἔκτασιν τῆς νήσου. Αἱ ἀκταὶ εἶνε ἀπότομοι, παρουσιάζουσαι ὄξείας προεξοχὰς καὶ βαθυτάτας σπηλαδὰς, εἰς ἐκάστην δὲ πλευρὰν τοῦ καθ' ὑπόθεσιν τριγώνου, ὑπάρχει ἀνὰ εἰς ὄρος βαθέως χωρῶν πρὸς τὴν ξηρὰν, πρὸς Α. μὲν ὁ τῆς Σάμης, πρὸς Ν. ὁ τοῦ Λειβαδίου, καὶ πρὸς τὰ ΒΔ ὁ τῆς Μύρτου.

Ἡ νήσος ἀποβαίνει πρὸς Β. ἐπὶ μᾶλλον ὄξει, ἀπολήγουσα εἰς τ' ἀκρωτήριον Φισκόρδο, Δαφνοῦδι καὶ Βιολί· τὸ μῆκος αὐτῆς, εἶνε κατὰ μέσον ὄρον 79 θηλ. μίλ., τὸ δὲ μέγιστον πλάτος 37 θ. μίλ., τέλος ἡ ἐπιφάνειά τῆς κατὰ τὴν καταμέτρησιν τοῦ φυσικοῦ Mousson, ἀνέρχεται εἰς 13,80 τετρ. μίλ. Ἐνῶ δ' αἱ βορειότεραι νῆσοι καὶ μάλιστα ἡ Λευκάς, περικυκλοῦνται ὑπὸ πληθῆος νησιδίων, ἡ Κεφαλληνία στερεῖται σχεδὸν τοιούτων· πρὸς Α. ὑπάρχει μόνον τὸ νησιδίον Δασκαλειό, οὕτω κληθὲν διότι ἐπὶ Βυζαντινῶν ὑπῆρχεν ἐπ' αὐτοῦ σχολεῖον, πρὸς Ν. τὰ νησιδία Διός, Μιζηθρι καὶ Ἀγ. Νικόλαος, καὶ τέλος ΒΑ τῆς χερσονήσου Ληξουρίου, ἡ ἐπιμήκης νήσος Βαριδιάνοι, ἡ πάλαι Λητωία, ἐφ' ἧς κεῖται ὁ ὕψιστος τῶν φάρων τῆς νήσου.

Ἀφ' οἰοῦδηποτε σημείου ὁρωμένη ἡ Κεφαλληνία, παρουσιάζεται ὡς ἀπότομος καὶ γυμνὸς σχεδὸν βράχος, ἡ δ' ἀκτὴ ὑψοῦται ἀμέσως ἐκ τῆς θαλάσσης κατὰ τ' ἀνακτολικὰ μέρη, εἰς τινὰς δὲ μόνον ὄρους μεσολαβεῖ ἀμμώδης παραλία. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς, οὐδὲν παρουσιάζει τὸ ὁμαλόν, ὃ δ' ἐπιστήμων παρατηρητῆς ἀνευρίσκει ἐν τῇ ὀρεινῇ νήσῳ, τὴν ἀγρίαν φύσιν τῶν Ἑλβετικῶν ὄρεοσειρῶν. Πέντε συστήματα ὀρέων διασχίζουν τὴν νήσον κατὰ ποικίλας διευθύνσεις, ὅτε μὲν συνδεόμενα πρὸς ἄλληλα, ὅτε δὲ διαιρούμενα ὑπὸ χαραδρῶν βαθυτάτων. Ἐκ τούτων, σημειωδέστερον εἶνε τὸ ἐν τῇ περιοχῇ Πυλάρου ὄρος ἀγ. Δυνατῆ, οὗ τὸ ὕψος εἶνε 1,000 περ. μ. Ἄλλα δὲ ταπεινότερα εἶνε τὸ κατὰφυτον Ροῦδι, ἡ Εὐγυρος, ἡ Εὐμορφία καὶ τὸ Κουτσούλι· τὰ τρία τελευταῖα ὄρη ἀύχμηρὰ ὄντα καὶ ἀπότομα, περιορίζουσι τὸν ὀρίζοντα τῆς πρωτευούσης τῆς νήσου Ἀργοστολίου, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐτέραν πόλιν Ληξουρίου, ὁπόθεν εὐρύτατος καὶ τερπνότατος εἶνε ὁ ὀρίζων, ἀκώλυτος δὲ ἡ θέα τοῦ πελάγους. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων ὀρέων, καίτοι ἄξιον ὁπωσδήποτε σπουδῆς καὶ προσοχῆς, παραλείπομεν τὴν περιγραφὴν διὰ τὸ σύντομον, ἀρκούμεθα δὲ εἰς τὴν ἐξέτασιν μόνου τοῦ ὄρους Αἴνου, ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου, τὸ βλέμμα τοῦ παρατηρητοῦ δεσπόζει εὐρυτάτου καὶ τερπνοτάτου ὀρίζοντος.

Ἡ ὄρεοσειρὰ τοῦ Αἴνου, ἀρχεται παρὰ τὴν κόμην Βαλακμάτα, διευθυνομένη ἐκ τῶν ΒΔ πρὸς τὰ ΝΑ ἐπὶ 9 μίλ., στρέφεται δὲ ἀκολουθῶς ἐκ τῶν ΔΒΔ πρὸς τ' ΑΝΑ. Κατὰ τὴν κορυφὴν τῆς γωνίας ταύτης, ὑψοῦται ὁ κυρίως Αἴνος ἐνῶ πρὸς Β. ἐκτείνεται σειρὰ ἐτέρων κορυφῶν, ὧν οὐδεμία ἔχει ὕψος ἕλασσον τῶν 1,700 μ. ὥστε δυσκόλως δύναται ὁ παρατηρητῆς νὰ διακρίνῃ τὴν ὄντως κορυφὴν. Εἰς τὴν πρὸ τῆς ὄρεοσειρᾶς αὐτῆς κοιλάδα, κεῖται γυναικεία μονή, ἣν ἐθεμελίωσεν ὁ ἅγιος προστάτης τῆς νήσου, ἀπὸ ταύτης δὲ εὐρεῖται ἀτραπὸς ὀδηγεῖ πρὸς τὸ ὄρος, ἀνερχομένη εἰς ὕψος 3,800 ποδ., ἤτοι εἰς τὸ κατώτατον ὄριον τοῦ ἐπ' αὐτοῦ δάσους· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου, ἡ ἀτραπὸς ἀποβαίνουσα



αί στενοτέρα ἀνέρπει μέχρι τῆς κορυφῆς, ἔνθα ἔκειτο πάλαι τὸ ἱερόν τοῦ Αἰνησίου Διός, καὶ ὅπου καὶ σήμερον ἔτι ὑπάρχουσι θούμματα ὀσῶν διαφόρων ζώων. Τὸ ὕψος τοῦ ὄρους, ἐξετιμῆθη διαφόρως ὑπὸ τῶν ἐπισκεφθέντων αὐτὸ ἐπιστημόνων, καὶ οἱ μὲν καθηγηταὶ Unger καὶ Onsted, ὥρισαν αὐτὸ εἰς 1,800 μ. ὁ δὲ Mousson, εἰς 1,740 μ. ὅπερ καὶ τὸ πιθανώτερον.

\*  
\*\*

Ἐνθ', παρὰ τὴν ὁμοιότητα ἐν γένει τῆς διαπλάσεως τῶν Ἑλληνικῶν ἄκτῶν, τέρπεται ὁ παρατηρητῆς ἕνεκα τῆς ποικιλίας τῶν σχημάτων τῶν διαφόρων νήσων καὶ χερσονήσων, δυσάρεστον ἐντύπωσιν καταλείπει ἡ ἔλλειψις φυτικῆς κῆρας καὶ ἡ γυμνότης καὶ τὸ ἀύχμηρόν τῶν πλείστων στερεῶν. Ἡ Κεφαλληνία κατέχει τὸ ἀγαθὸν πρωτεῖον ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, ἐν τούτοις λαμπρὰν ἐξαίρεσιν ἀπετέλει ἄλλοτε, μέγα δάσος ἐλατῶν καλύπτον τοῦ Αἴνου τὰς κλιτύς, καὶ σπουδαίως βλαβὴν ὑπὸ πυρκαϊῆς. Κρημαὶ 60—80 ποδ. ὕψους, τέρπουσι καὶ νῦν ἔτι τὸ βλέμμα καὶ κοσμοῦσι τὴν χαριστάτην εἰκόνα, ἣτις, ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους παρέχεται εἰς τὸν θεατὴν, τὴν ὁποῖαν διὰ λαμπρῶν χρωμάτων ἀνέδειξαν οἱ ἐπισκεφθέντες τὸν Αἶνον. Καίτοι περιορισθὲν ὡς εἶπομεν ὑπὸ πυρκαϊῆς τὸ βαθύσκιον δάσος, περιβάλλει καὶ τώρα ἀκόμη τὸν ἀπορρωγά Αἶνον διὰ χλοεῶν μανδύου, ὁ δὲ κ. Liebetrut, ὅστις καὶ ἐδημοσίευσεν περιγραφὴν τοῦ ταξιδίου του ἀπὸ τὰς Ἰονίους νήσους, θεωρεῖ τὸ ἐπὶ τοῦ Αἴνου δάσος πυκνότερον καὶ γραφικώτερον ἢ τὰ τῶν Στυρείων ἄλπεων φυτὰ χαμαλιώτερα, εἰσδύοντα εἰς τὰς ρωγμάς τοῦ πετρώματος, περιβάλλουσι τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους, ἀλλὰ καὶ ταῦτα καὶ αὐτὰς ἔτι τὰς ἐλάτους, ἐναμίλλως προσπαθοῦσι νὰ καταστρέφωσιν ἀσυνείδητοι χωρικοὶ, ἐπίκουροι δ' ἐνεργοῦσι καὶ αἱ θύελλαι, αἵτινες μετὰ μεγίστης ὀρμῆς προσβάλλουσι τὸ ὄρος, ἀνασπῶσι πρόρριζα κορμούς μεγίστους. Ἐπι κατὰ τὸ 1797, ὅτε ἡ δημοκρατία τοῦ Ἀγίου Μάρκου ἐδέσποζε τῶν νήσων, ὑπῆρχεν ἀκέραιον τὸ πυκνὸν τοῦτο δάσος, ἀλλὰ πυρκαϊκῶς θεθεῖσα πρὸς παρασκευὴν γονίμου ἐδάφους, ἀπετέρωσεν ὑπὲρ τὸ ἡμισυ αὐτοῦ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲ ἀνεδασώθησαν τ' ἀποψιλωθέντα χωρὶς τοῦ ὄρους, γυμναὶ δὲ παρουσιάζονται αἰ κλιτύες πολλαχοῦ, ὑπομιμνήσκουσαι τὴν ἐπικειμένην ἀφαίρεσιν παντὸς φυτικῆς κῆρας τῶν ὄρων τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς ἐπιμελοῦς πυρπολήσεως τῶν ὑπολειπομένων δασῶν ὑπὸ ποιμένων καὶ καλογέρων.

("Ἐπεται συνέχεια)

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΚΙΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

## ΠΕΡΙ ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ

(Συνέχεια τοῦ προηγ. φύλλου καὶ τέλος.)

\*\*\*

Γ'

Ὁ Ἀρκτοῦρος εἶνε ἀστὴρ πρώτου μεγέθους καὶ κατέχει τὴν πέμπτην τάξιν μεταξὺ τῶν διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ὁρωμένων 18 ἀπλανῶν ἀστέρων τοῦ πρώτου μεγέθους. Ἀνήκει δὲ εἰς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Βοώτου ἢ Ἀρκτοφύλακος ἢ κατ' ἄλλους Τρυγητοῦ. Ὁ ἀστερισμὸς οὗτος παριστᾷ σχῆμα πεντάγωνον, περιλαμβάνον 85 ἀστέρας ὁρατοὺς διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ, ἐξ ὧν ὁ λαμπρότερος εἶνε ὁ Ἀρκτοῦρος, 18 δὲ τῶν ἀστέρων τούτων ὑπερβαίνουσι κατὰ τὴν λάμπην τοὺς ἀστέρας τοῦ τετάρτου μεγέθους.

Τὸ ὄνομα Βοώτης, ὅπερ ἔχει δοθῆ πρὸ χιλιάδων ἐτῶν εἰς τὸν ἀστερισμὸν τούτον, ἀπαντᾷται παρ' Ὀμήρῳ

«Πλειάδας τ' ἐσσορῶντι καὶ ὀψὲ δούοντα Βοώτην»  
(Ὀδύς. Ε. 272)

Τὸ δὲ ὄνομα Ἀρκτοφύλαξ δηλοῖ ἀπλῶς τὴν θέσιν τοῦ ἀστερισμοῦ πρὸς τὴν Μεγ. Ἀρκτον καὶ ζωγραφίζεται ἐπὶ τῶν οὐρανίων σφαιρῶν, ἢ ἐπὶ τῶν οὐρανίων χαρτῶν πρὸς τὴν οὐρανὸν αὐτῆς ὡς φύλαξ, κρατῶν δρέπανον, ἢ ρόπαλον. Τὸ δὲ Τρυγητῆς ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν περίοδον τῆς ἡλιακῆς ἀνατολῆς τοῦ ἀστερισμοῦ, δεικνυούσης τὴν ὥραν τοῦ τρυγητοῦ.

Τὸ ὄνομα Ἀρκτοῦρος, ὅπερ εἶνε ταυτάσημον τοῦ Ἀρκτοφύλακος καὶ γνωστὸν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἰώβ, Ἡσιόδῳ καὶ Ὀμήρῳ, ὡς εἶδομεν ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 16 φύλλῳ τοῦ «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ», πραγματευθέντες περὶ «Πλειάδων», ἀποδίδεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰς ὄλον τὸν ἀστερισμὸν ἀλλ' ὁ Ἄρατος, ὁ Γεμῖνος καὶ ὁ Πτολεμαῖος ἀποδίδουσι τὸ ὄνομα τούτου εἰς τὸν λαμπρότερον ἀστὴρα τοῦ ἀστερισμοῦ τὸν κείμενον ἐπὶ τοῦ γόνατος τοῦ Βοώτου.

Ὁ Ἀρκτοῦρος, ἐκτὸς τῶν Πλειάδων, Ἰάδων, Ὠρίωνος καὶ ἄλλων ἀστερισμῶν, ἐδείκνυεν εἰς τοὺς προγόνους ἡμῶν Ἕλληνας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, ὅστις ἀνέρχεται ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ προίσταται τῶν πρώτων ἐργασιῶν τῆς νέας ὥρας τοῦ ἔτους. Αἱ παρατηρήσεις τῶν προγόνων ἡμῶν ἐπὶ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἦσαν σπουδαίαι διὰ τὰς περιόδους ἐκάστης ὥρας τοῦ ἔτους, ἀφ' ὧν ἐξηρτῶντο αἱ γεωργικαὶ αὐτῶν ἐργασίαι, δι' ἃ ἐθεώρησαν καλὸν νὰ προσδιορίσωσι τὴν ἔναρξιν καὶ τὴν τελευτὴν τῶν διαφορῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους διὰ τῆς ἀνατολῆς ἢ τῆς δύσεως ἀστέρων τινῶν. Ὁ Ἰώβ, ὁ Ἡσιόδος, ὁ Εὐδόξος, ὁ Ἄρατος, ὁ Ὀβίδιος κλπ. ἀναφέρουσι πολλὰ περὶ τῆς γεωργίας τῆς δανειζομένης τοὺς ἐκυτῆς κανόνας παρὰ τῆς Ἀστρονομίας. Ὁ δὲ Πλούταρχος ἀναφέρει περὶ τῆς παρατηρήσεως τῶν ἀστέρων τὰ ἑξῆς: